

Список використаних джерел

1. *Кутафин О.Е.* Муниципальное право Российской Федерации: учебник / О.Е. Кутафин, В.И. Фадеев. — М.: Проспект, 2010. — 672 с.
2. *Васильева С.В.* Когда обучение конституционному праву несёт для студента свет: рассуждения о предмете, задачах и методологии преподавания этой учебной дисциплины / С.В. Васильева // Конституционное и муниципальное право. — 2008. — № 23. — С. 35–37.

Стаття надійшла до редакції 04.07.13.

Р. В. Губань,
к.ю.н., доцент,
доцент кафедри теорії, історії держави і права
та конституційного права
Академії муніципального управління

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ЮРИСТІВ ДЛЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ (НА ПРИКЛАДІ ВИКЛАДАННЯ КУРСУ «ОСНОВИ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ»)

Вкрай потрібно посилити прогностичну функцію юридичної науки. Вона не повинна обмежуватися тільки констатацією фактів, а має працювати на перспективу, виробляти оптимальні моделі розвитку державності й правової системи України
Ю. С. Шемиученко [1]

Якби не намагалися вузи і викладачі, однак підготувати юриста, який був би фахівцем з усіх напрямків просто неможливо. Про це свідчить, по-перше, що при захисті дисертацій виділяються спеціальності, з яких захищаються дисертації, тобто навіть на цьому рівні вже передбачається спеціалізація. По-друге, і це, мабуть, головне, станом на 29 березня 2013 р. база «Законодавство України», яка розміщена на сайті Верховної Ради України, нараховувала 186 216 документів! І це при тому, що в цій базі містяться не всі нормативно-правові акти, чинні в державі і при тому, що в ній не містяться рішення районних, районних у містах, сільських, селищних, міських, обласних рад, зміст яких, у деяких

випадках, юристові необхідно знати. Зрозуміло, що близько 200 тисяч документів просто фізично важко прочитати (якщо це взагалі можливо), про те, щоб пам'ятати їх зміст мова взагалі не йде.

З огляду на це зрозуміло, що суто з об'єктивних підстав майбутнього фахівця-юриста необхідно готувати до конкретної ланки роботи. Хоча це не означає, що спільний базовий знаменник при підготовці має бути.

При підготовці юристів вузької спеціалізації суттєве значення має «якість» профільного законодавства. Незважаючи на те, що фундаментальна реформа правової системи України, в порівнянні з колишніми країнами членами Варшавського блоку, які зараз є вже членами Євросоюзу йде надзвичайно повільно, проте все ж було прийнято ряд кодифікованих актів «нової формації»: цивільний кодекс, господарський, кодекс, сімейний кодекс, кримінальний кодекс, кримінально-процесуальний кодекс тощо (хоча і в них фахівці можуть вказати на рудимети минулого). Однак, до цього часу так і не було проведено реальної реформи місцевого самоврядування. А це призводить в тому числі і до того, що нерідко законодавство України не відповідає міжнародним стандартам, наприклад, не відповідає нормам Європейської хартії місцевого самоврядування, яка була ратифікована Україною [2].

Проте навіть на цьому фоні питання адміністративно-територіального устрою виглядає катастрофічно. В пункті 13 ст. 92 Конституції України йдеться про те, що виключно законами України визначається територіальний устрій України [3]. Однак Закон України «Про територіальний устрій України» так до цього часу і не був прийнятий. Більше того, у п. 3 рішення Конституційного Суду України від 13 липня 2001 р., у якому дається офіційне тлумачення п. 13 ст. 92 Конституції України зазначається, що положення п. 13 ч. 1 ст. 92 Конституції України про те, що виключно законами України визначається «територіальний устрій України», треба розуміти так, що питання територіального устрою України, зокрема визначення змісту цього поняття, правового статусу і видів адміністративно-територіальних одиниць, повноваження органів щодо вирішення питань адміністративно-територіального устрою України, є питаннями загальнодержавного значення і врегульовуються лише законом [4]. Таким чином, Конституційний Суд Україною прямо вказав на необхідність такого нормативно-правового акту. Однак до цього часу він так і не прийнятий. Якщо немає Закону, то який документ його замінює?

Це Указ Президії Верховної Ради Української РСР «Про порядок вирішення питань адміністративно-територіального устрою Української РСР» 1981 р. [5]. Причому зміни в цей документ були внесені лише 24 травня 2012 р. Причому зміни стосувалися абсолютно не принципових для цього документу положень. Відповідно до Закону України «Про присвоєння юридичним особам та об'єктам права власності імен (псевдонімів) фізичних осіб, ювілейних та святкових дат, назв і дат історичних подій» були визнані такими, що втратили чинність, пункти 14–19 Положення про порядок вирішення питань адміністративно-територіального устрою Української РСР, затвердженого Указом Президії Верховної Ради Української РСР від 12 березня 1981 року, у частині присвоєння імен фізичних осіб підприємствам, установам, організаціям та іншим об'єктам [6].

Натомість у зазначеному Положенні без змін залишились положення, які очевидно і принципово суперечать чинній Конституції країни, наприклад, положення, про такий тип населених пунктів як селище міського типу, які не передбачені Конституцією. Ряд функцій відповідно до цього положення має здійснювати Президія Верховної Ради, утворення якої не передбачено чинним законодавством. Залишається і ряд інших норм, які суперечать чинній Конституції. У тому числі п. 12 Положення, відповідно до якого найменування і перейменування адміністративно-територіальних одиниць і населених пунктів проводиться із врахуванням завдань комуністичного виховання громадян.

З огляду на відсутність в Україні підручника чи навчального посібника з курсу «Основи територіального устрою», враховуючи те, що з огляду на задеклароване проведення адміністративно-територіальної реформи майбутнім юристам в органах місцевого самоврядування знання з цього питання є вкрай необхідними, а також з огляду на те, що законодавче регулювання адміністративно-територіального устрою є суперечливим, вихід був один — написати такий навчальний посібник. Що і було зроблено [7]. Зрозуміло, що за один рік написати якісно новий посібник «з нуля», враховуючи, що це ніяк не позначається на педагогічному навантаженні викладача, навряд чи можливо. Тому цього року довелося підготувати новий навчальний посібник: «Основи правового регулювання адміністративно-територіального устрою України».

З огляду на зазначені причини даний навчальний посібник не міг бути класичним і традиційним. При його написанні автор ви-

ходив з методологічних засад нового історизму О. М. Еткінда, тобто намагався порушити кордони між жанрами, дисциплінами, інститутами, а також відмовитись від заздалегідь «сильної теорії», підтвердженням якої мали б слугувати всі наведені історичні матеріали. Метою посібника було не лише відтворення інформації та некритичне засвоєння її студентом, а спроба надати можливість пройти йому «шляхами автора». В роботі навмисно приділено значну увагу впливу політичних процесів на прийняття нормативно-правових актів з тим, щоб розвінчати примат ригоричного нормативізму.

Крім того, при написанні посібника в методологічному плані ми також виходили з постулату Б. Г. Розовського, що ситуація, коли практика випереджає науку, неприпустима, але хоча б зрозуміла. Наука ж, яка працює на науку (яка плодить лише псевдофілософські терміни і визначення), неприпустима вдвічі. І пояснення їй не може бути впринципі [8, с. 298].

Оскільки питання написання навчальних посібників вузького профілю є об'єктивною необхідністю при підготовці юристів у непрофільних вузах, було б доцільно на рівні Закону передбачити зменшення навчального навантаження тим викладачам, які працюють над їх створенням. Оскільки, як правило, вузи, прагнучи зекономити кошти, не вирішують це питання на користь тих, хто створює справді необхідні для студентів навчальні посібники. Відсутність же таких робіт негативно впливає на підготовку не лише студентів заочного відділення, які через брак часу просто неспроможні розібратися в складних проблемах, але й на підготовку студентів стаціонару, які через роботу, хворобу тощо не можуть постійно відвідувати лекційні заняття з того чи іншого навчального курсу.

Список використаних джерел

1. Шемшученко Ю. С. Юридична наука має працювати на перспективу // Держава і право у світлі сучасної юридичної думки: Збірник наукових праць на пошану академіка Юрія Сергійовича Шемшученка. До 75-річчя від дня народження. — К.: Видавництво «Юридична думка», 2010. — С. 5–19.

2. Закон України «Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування» // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 1997. — № 38. — Ст. 249.

3. Конституція України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 1996. — № 30. — Ст. 141
4. Рішення Конституційного Суду України від 13 липня 2001 р. // Режим доступу: <http://www.ccu.gov.ua/uk/doccatalog/list?currDir=9400>
5. Указ Президії Верховної Ради Української РСР «Про порядок вирішення питань адміністративно-територіального устрою Української РСР» // Відомості Верховної Ради УРСР. — 1981. — № 12. — Ст. 179.
6. Закон України «Про присвоєння юридичним особам та об'єктам права власності імен (псевдонімів) фізичних осіб, ювілейних та святкових дат, назв і дат історичних подій» // Офіційний вісник України. — 2012. — № 47. — С. 15. — Ст. 1829
7. Губань Р. В. Правове регулювання адміністративно-територіального устрою України: вступ до курсу. — К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. — 210 с.
8. Розовский Б. Г. Пустословие в науке как признак утраты профессионализма: Карфаген должен быть разрушен // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. — 2010. — №4. — С. 293–299.

Стаття надійшла до редакції 24.05.13.

О. Ю. Дубинський,
к.ю.н., в.о. завідувача кафедри правознавства,
Ю. В. Ломжець,
к.політ.н.,
доцент кафедри правознавства,
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ У СФЕРІ МОРСЬКОГО ПРАВА У НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ: МЕТА ТА ОСНОВНІ НАПРЯМКИ

На сучасному етапі розвитку людства важливу роль у життєдіяльності країн світу відіграє Світовий океан, ресурси якого мають вирішальне значення для прискореного розвитку світової економіки та є найважливішим фактором геополітики.